

Huvitus

Naiseläjä

Naiseläjä

”Pystyttekö takaamaan ikuisen elämän?”

”Sitä en voi luvata, tietenkään. Olemme kaikki samojen lääketieteellisten lainalaisuuksien vankeja. Mutta ilman komplikaatioita muutama sata vuotta ei ole mahdottomuus. Valitettavasti meillä ei ole näyttöä vasta kuin kolmelta vuosikymmeneltä.”

Keski-ikäistä huippuasiantuntijaa vastapäätä istui tiukkailmeinen, hymyttömästi ryppyynytynyt vanha nainen, jonka ansiot omalla alallaan tekivät hänet täysivertaiseksi vastustajaksi.

”Hyvä. Olette paljon rehellisempi kuin useimmat kilpailijanne”, sanoi nainen.

”Mielestäni meillä ei ole vaihtoehtoja. Nämä ovat elämän ja kuoleman kysymyksiä”, sanoi mies. ”Miksi antaa katteettomia lupauksia? Ei ole totta, että kaikki on mahdollista, mutta elämän pidentäminen näissä olosuhteissa näillä toimenpiteillä on tullut mahdolliseksi, ja tekniikka kehittyi koko ajan. Silti, kuten lääkärinä tiedän, ja kuten varmasti ymmärrätte, myös ikävät asiat ovat mahdollisia.”

”Sellaisista vaihtoehtoista kilpailijanne puhuvat vähemmän. Siksi heillä kenties on enemmän asiakkaita”, sanoi nainen.

”Luotamme siihen, että tosiasiat puhuvat puolestaan ja siten meidän puolestamme. Kaksi viidestä menetelmän kehittäjästä uinuu meillä. Yksi kuoli tapaturmaisesti, mutta käsityksemme mukaan hän olisi suosinut sekä menetelmää että Instituuttia. Yksi ei halunnut, tietänne, että hän kuoli oman käden kautta. Viimeinen tekee vielä täysiä työpäiviä, ja on varannut paikan meiltä. Kaikki nykyaikaiset menetelmät perustuvat näiden viiden nobelistin keksintöihin. Instituutti on ensimmäinen alan laitos, vanhin, luotettavin – ”

”Sorrutte mainoskieleen. Tiedän tuon kaiken, kuten nekin, jotka valitsevat toisin. Haluan perusteluja, jotka eivät jätä sijaa epävarmuudelle. Kun valitsen, haluan valita parhaan.”

”Kuten me kaikki. Jos teillä on kysymyksiä, vastaan niihin mielelläni.”

”Niitä riittää. Aloitetaanko elämän tarkoituksesta?”

”Olette elänyt pitempään kuin minä ja nähnyt elämää enemmän. Minun pitäisi kysyä teiltä!”

”Te olette lääkäri, kaikki odottavat teiltä vastauksia.”

”Kohtuuttomasti. En tiedä elämän tarkoitusta, mutta jos sillä on sellainen, se selviää varmaankin vain elämällä.”

”Juuri siitä tässä on kysymys: elämän pidentämisestä loputtomiin jäädyttämällä.”

”Niin sanotaan kansankielellä, mutta jäädyttämisestä ei ole kysymys. Sillä aloitettiin jo vuosisata sitten, ja se todettiin hankalaksi. Sulattaminen on vaikeaa, koska se on niin tuhoisaa soluille.”

”No, horros sitten. Miten vain tahdotte”, hymähti nainen.

”Tuotamme ihmisille samankaltaisen tilan kuin vaihtolämpöisille eläimille syntyy kylmällä ilmalla. Niiden elintoiminnot hidastuvat ja ne vaipuvat horrokseen. Ilman lämmitessä ne heräävät. Koska se ei ole jäädyttämistä, horroksen syvyyttä voidaan säädellä ja valveillaoloa annostella mahdollisuuksien mukaan.”

”Herra professori, johdan suurta monialayritysrystä. Minä vetäydyn toimitusjohtajan tehtävistä, mutta haluan edelleen osallistua yhtiön päätöksentekoon hallituksen puheenjohtajana. Suurimpana omistajana ja ehdottoman enemmistöni turvin voin tietenkin järjestää asiani niin kuin tahdon, mutta luulen, että myös Instituutti on tyytyväinen saadessaan asiakkaan, joka pitää itse huolta maksukyvystään. Jos siis päädyn Instituuttiin.”

”En kiellä. Jokaiselle asiakkaallemme tehdään kirjaimellisesti perusteellinen lääkärintarkastus. Sen perusteella jokaiselle räätälöidään yksilöllinen ohjelma. Asiakas saa tietää rehellisesti Instituutin asiantuntijoiden suositukset, myös eriävät näkökannat, mikäli he eivät jostain syystä pääsisi yksimielisyyteen.”

”Voin kuvitella, että juuri tuo seikka karkottaa asiakkaita kilpailijoidenne luokse.”

”Näin siksi, jotta asiakas voisi muodostaa käsityksensä itsenäisesti. Pyrimme huomioimaan toiveet, jopa toteuttamaan käskyt, mutta kaikesta tehdään kirjallinen sopimus. Mitä enemmän asiakas haluaa toimia vastoin Instituutin suosituksia, sitä pienemmäksi käy Instituutin vastuu.”

”Onko teillä ollut hankaluuksia? Onko joku asiakkaanne ollut tyytymätön?”

”Aina on niitä, jotka eivät pidä hoitajien naamasta tai lääkärien asenteesta. Vaadimme henkilökunnaltamme asiallista ja ystävällistä käytöstä, mutta ehkä asiantuntijamaisuus on joskus päällimmäinen kokemus. On aivan ymmärrettävää, että ihminen haluaa kohdata herätessään ihmisen, ei niinkään asiantuntijaa, me kun kuitenkin olemme paljolti tunteidemme vietävissä.”

”Tarkoitin teknisluonteisia vaikeuksia”, sanoi nainen rauhallisesti.

”Suurin kriisi oli seitsemäntoista vuotta sitten. Energiansyöttö keskeytyi, eikä varajärjestelmä lähtenyt käyntiin. Kolmannes potilaistamme, anteeksi lääkärikieleni, tarkoitan asiakkaitamme, kuoli tai vaurioitui niin pahoin, että heidät oli lopetettava. Muiden loukkaantuneiden hoito kustannettiin Instituutin varoilla.”

”Ja sitten oli se tulipalo Instituutin alkuaikoina.”

”Niin. Koneet kuumenivat liikaa, koska jäähdyttimet pettivät. Se tapahtui Instituutin neljäntenä vuonna. Sata kaksikymmentä potilasta kuoli. Molemmilla kerroilla Instituutin sulkeminen oli lähellä.”

”Kilpailijoita alkoi syntyä noiden tapahtumien seurauksena.”

”Aivan. Me olimme ensimmäinen, me olimme edelläkävijä. Me teimme kehitystyön ja muut seurasivat perässä. Me myös teimme ensimmäiset virheet. Kuitenkaan ensimmäisen kriisin jälkeen perustetuista kilpailijoistamme ei ole jäljellä ainoatakaan. Me otimme heidän jäämistönsä korvauksetta hoitaaksemme, vaikka sellaisesta ei ollut mitään sopimusta, eikä meillä ollut siihen muutakaan velvoitetta.”

”Mutta se oli hyvää PR:ää.”

”Sitä. Kilpailijammehan meni konkurssiin. Kuusikymmentä kahdeksan potilasta, joista valtaosa ei ollut hoitanut taloudellisia sitoumuksiaan. Heitä on vielä jäljellä holveissamme, mutta harvaa on kaivattu.”

”Mitä te teette niille, jotka eivät enää maksa?”

”Pyrimme ennakoimaan semmoiset vaikeudet juristiemme avulla. Ohjelmaa voidaan rukata vastaamaan kuluja kustannuksia. Yleensä riittää seurannan vähentäminen, nimenomaan lääketieteellisen valvonnan pienentäminen. Siinä on riskinsä; sairaudet saattavat ehtiä kehittyä pitkällekin. Onpa meillä yksikin asiakas, joka vain haluaa nukkua huonojen aikojen yli. Hän pyysi tulla herätetyksi viidenkymmenen vuoden kuluttua. Hänellä on vielä edessään neljäkymmentä viisi.”

”Entä ne, jotka eivät enää maksa ollenkaan?”

”Herätämme heidät. Olemme liikeyritys, jonka asiakkaiden etu on, että pysymme taloudellisesti jaloillamme. Vaarantaessamme sen vaarannamme asiakkaidemme turvallisuuden.”

”Liiketoimintanne kannattanee sitä paremmin, mitä enemmän teillä on asiakkaita ja mitä kehittyneempiä menetelmiä käytätte?”

”Olen joutunut opettelemaan liikkeenjohtoa vasta näin vanhemmalla iälläni.”

”Jos pysytte periaatteissanne, ennustan teille suhdanteista riippumatonta menestystä.”

”Uskon, että haluatte nähdä Instituuttiamme laajemmaltikin. Monet eivät halua nähdä edes vierailutiloja. Heistä tämä kaikki on kai jotenkin makaaberia. Minusta ja useimmista kollegoistani tämä liittyy mitä suurimmassa määrin elämään.”

”Olen samaa mieltä. Haluan ehdottomasti nähdä tilat, jossa vietän iäisyyteni!”

Instituutin johtaja nousi ripeämmin ja ehti ovelle ensin avatakseen sen vieraalleen. He astuivat hissiin, joka vei heidät kaksi kerrosta alemmaksi.

”Instituutti on varannut useiden kuutiokilometrien tilan alapuoleltamme. Menemme nyt vierashuoneeseen, johon herätetyt tuodaan. Toivomme, että vierailuista ilmoitettaisiin aina hyvissä ajoin etukäteen päällekkäisyyksien välttämiseksi ja järjestelyjen kaikinpuolisen sujuvuuden varmistamiseksi.”

Huone oli avara ja valoisa, mutta ei kliininen, ja nainen sanoi sen.

”Haluamme ihmisten tuntevan olonsa miellyttäväksi. Tämä ei ole sairaala, joten haluamme välttää mielikuvaa sairaalasta.”

”Mutta teillä on kuitenkin sairaala?”

”Siksi Instituutti alun pitäen perustettiin lähelle yliopistollista keskussairaala, että sen parhaat voimat olisivat käytettävissä aina tarvittaessa. Mutta kyllä, meillä on omat ensiluokkaiset sairaalatilamme, jotka houkuttelevat osaavaa väkeä töihin. Kaikessa kylmähoidossa me olemme asiantuntijoita. Jos meillä ei sattuisi olemaan jotain asiantuntemusta, se hommataan.”

”Mitä tarkkaan ottaen tarkoitatte kylmähoidolla?”

”Potilasta ei tarvitse herättää lääketieteellisten toimenpiteiden ajaksi. Pyrimme välttämään turhia herätyksiä, sillä kaikesta huolimatta ne rasittavat elimistöä. Esimerkiksi kylmäkirurgia tarkoittaa, että suoritamme leikkaukset horrostilassa – siis potilaan horrostilassa.”

”Haluvatko jotkut, että heidät herätetään?”

”Jotkut haluavat, jotkut eivät. Pyrimme etukäteen luomaan aukottoman ohjeiston kunkin asiakkaan osalta, jotta meidän ei tarvitse herättää ketään kysyäksemme, miten hän haluaa toimittavan minkin asian suhteen.”

”Eikö jatkuva heräileminen sitten nopeuta vanhenemista?”

”Kyllä nopeuttaa. Mutta elimistöä voi myös huijata pitämällä se keinotekoisesti lähellä horrosolosuhteita, mutta niin, että potilas on tajuissaan. Kehitämme tätä erityisesti, sillä se mahdollistaa vähemmän rasituksen ja lisää valveillaoloa. Haluatteko vierailla Arkistossa?”

Arkistoksi kutsuttiin holveja, joissa horrokseen vaivutettujen ruumiit uinuivat. Koneseinät muistuttivat jättimäisiä kirjoituspöytiä, joissa oli lukuisia pieniä laatikoita. Muutama valkotakkinen liikkui kärryjen tai kansion kanssa, paria asiakasta kuljetettiin kauempana. Jos jossain oli laatikko auki, sen vierellä näkyi vähintään yksi ihminen.

”Kaikki eivät vaadi päästä vierailuhuoneeseen. Helpompaa on, jos vierailija suostuu laskeutumaan tänne, koska silloin arkkua ei tarvitse varustaa erillisellä jäädytinkoneistolla. Mutta kuten sanoin, useimpia tämä paikka ahdistaa.”

”Arkkua?”

”Me kutsumme näitä laatikoita arkuiksi. Niissähän on ihminen sisällä.”

Johtaja käveli lähimmän arkkuseinän luokse. Hän painoi näppäimistöä, ja yksi arkuista sai ympärilleen erilaisen valaistuksen.

”Valmistelin tätä arkkua aukaisuun. Yleensä meidän ei tarvitse ottaa arkkua esiin, vaikka voimmekin tehdä sen herättämättä asiakasta – kunhan toimimme riipeästi – koska valvomme elintoimintoja tietokoneella, arkun sisältä käsin. Tämä herra tässä kuitenkin haluaa tulla herätetyksi viikon välein, enkä usko hänen pahastuvan vieraastakaan.”

Kuului hiljaista hurinaa ja arkku työntyi esiin noin metrin matkalta. Vanhaa miestä näkyi reilut puoli metriä, kun pääpuolella oli monenlaista johtoa ja konetta. Johtaja astui lähemmäksi ja pyyhki varovasti nenäliinalla asiakkaan silmiä ja suupieltä. Tämä liikautti päätään kuin uninen ja pian hän räpyttelikin silmänsä auki.

”Aah, päivää johtaja! Onko tänään kaunis ilma?”

”Erityisen viehättävä. Tulin vain kertomaan teille, pyyntönne mukaan, että arvonne ovat normaalit ja että mitään syytä erityisiin toimenpiteisiin ei löydetty.”

”Onko se nyt ihan varma? Minä olin tuntevani jotain omituista, kun parilla viime kerralla olin siellä vierashuoneessa. Siitäkin on varmaan jo muutama päivä.”

”Puoli vuotta, tarkkaan ottaen.”

”Niin paljon? Kylläpä aika rientää!”

”Niinhän se tekee. Myös meidän kohdallamme, jotka nukumme vähemmän. Mutta niistä oudoista tuntemuksistanne: vierastilojen ilma on lämpimämpää kuin arkun ilmasto, joten luulen tuntemusten johtuneen pelkästään lämpötilojen vaihtelusta. Muutkin ovat sanoneet samaa.”

”Minä muuten luulen näkeväni unia täällä. Onko se mahdollista?”

”Sitä pitäisi kysyä neurologiltamme, mutta miksei olisi? Toivottavasti ne ovat olleet miellyttäviä unia.”

”Oikein mukavia. Olen niissä nuori poika, ja aijai...toisaalta ihan hyvä, että ne ovat vain unia. Ei sitä enää tässä iässä jaksaisi sillä lailla juosta naisten perässä!”

”Naisista puheen ollen, minulla on tässä mukanani eräs, joka harkitsee hänkin Instituuttia.”

Nainen asteli toiselle puolelle arkunpäättä, vastapäätä johtajaa, joka suoritti esittelyn.

”Antaisin kättä, mutta se on vähän jäässä”, sanoi vanhus. ”Huurteessa, niin kuin täällä pitää sanoa.”

”Ymmärrän hyvin.”

”Olettekos tekin tulossa tänne alas?”

”Saa nähdä. Ehkä on hyvä vaipua horrokseen, kun terveys vielä on hyvä.”

”Sanokaas muuta! Niin tein minäkin, ja on tullut jo vuosikymmen lisää. Vaikka eihän sitä tiedä, josko olisi tullut muutenkin. Mutta kunhan vielä kuluu muutama vuosi, niin niitä ei sitten enää saisikaan mitenkään muuten.”

”Oletteko tyytyväinen oloonne?” kysyi nainen.

”Erittäin. Varsinkin nuo nätit hoitajatytöt ilahduttavat aina.”

”Miltä tuntuu herätä? Oletteko tokkurainen?”

”En sitten yhtään! Ja nukkumaan panen yhtä tyytyväisenä. Tuntuu kuin kävisi pienille tirsoille. Ja pää leikkaa niin kuin aina! Nytkin pystyn laskemaan yhtä hyvin kuin koulussa nuorena poikana. Kaksi plus kaksi on viisi!”

”Huomaan, ettei horros haittaa ainakaan aivotoimintaa!” nauroi nainen.

”Sanokaas, professori, joko olette löytänyt nuorennuslääkkeen?”

”En, valitettavasti. Vakuutan, että sopivan tilaisuuden tullen keskitämme kaikki voimamme sen etsimiseen!”

”Jaha. No, sitten minut voi työntää takaisin ja herättää vasta, kun tuloksia alkaa olla näköpiirissä!”

Kun mies oli liukunut takaisin sisuksiin, nainen hymyili hämmentyneelle tohtorille.

”Minä kun luulin, että horros on niin syvää, ettei siinä voi nähdä unia”, naurahti nainen.

”Se onkin, ainakin teoriassa. Mutta voi olla, että heräämisvaiheessa aivot tuottavat unia. Niitähän voi nähdä sekunnin murto-osassa pienen romaanin verran”, vastasi johtaja.

”Hän oli niin hyväntuulinen, että luulisi teidän sopineen vuorosanat etukäteen!”

* * *

Isoäiti makasi tutkimuspöydällä yllään vain ohut, erikoisesta kankaasta tehty ihokas, joka ulottui kaulasta nilkkoihin ja muistutti erehdyttävästi sairaaloiden leikkauspaitoja. Johtaja astui huoneeseen valkoisessa takissa, joka sekin muistutti sairaalasta.

”Mitenkä täällä voidaan?” kysyi johtaja.

”En tunne enää mitään”, vastasi Isoäiti. ”Tai tunnen, etten tunne. Olen turta, mutta aivoni toimivat kuten ennenkin.”

”Niin pitääkin. Ei enää pahoinvointia?”

”Ei yhtään.”

”Vahvistatte sen, minkä myös koetulokset näyttävät eli että olemme löytäneet parhaimman, teille sopivan koostumuksen ja annostelun. Silti haluan vielä kerran herättää teidät.”

”Te teette, minkä katsotte tarpeelliseksi. Onko tämä pysyvä tilani? Tällaiseltako minusta tuntuu, kun minut herätetään.”

”Ainakin pitäisi. Mitä ikinä tunnettekaan, sanokaa siitä aina hoitajalle tai vierailijalle. Luotamme sensoreihin, mutta yksilön tuntemukset ovat yhtä tärkeitä.”

”Sitten olen tyytyväinen. Tämä ei ole paha tila.”

”Olette tutustunut arkkuunne. Vastasiko se odotuksianne?”

”Minulla ei ollut sellaisia. Ainoastaan nimitys ei niin innosta.”

”Nyt annan teille viimeisen ruiskeen. Kun seuraavan kerran heräätte, olette jo Arkistossa ja olette nukkunut viikon.”

* * *

Isoäiti havahtui siihen, että häneltä kiskottiin hiuksia ohimolta.

”Ai, te heräätte”, naurahti nuori valkotakkinen nainen kädessään laite, johon hän syötti hiusta.

”Seuraavaksi otan tuosta pari kulmakarvaa. Ja pari nenäkarvaa.”

Nainen työsi sormensa Isoäidin sieraimen. Isoäiti ähkäisi molempien karvojen irrotessa.

”Ne on ihan pakko saada tuppeineen”, sanoi nainen.

”Idiootti”, ajatteli Isoäiti. ”Sinä et täällä kauaa työskentele!”

”Hei, teillähän on viiksetkin! Otetaanpa näyte niistäkin!”

Nainen venytti kipeästi Isoäidin ylähuulta.

”Paska huora”, Isoäiti ähkäisi.

”No, no, emmehän me halua mädäntyä, emmehän”, nainen naurahti ja painoi katkaisijaa, joka käynnisti horroksen.

”Hymyilkää, tai muuten jää hapan ilme päälle!”

* * *

”Onko toi se? Onko toi sun Isoäiti?”

”On.”

”Elääkö se?”

”Kyllä kai.”

”Oot kyllä tyhmä! Tietysti se elää! Ei se muuten olisi täällä.”

”On täällä kuolleitakin! Ne on pistetty jäihin odottamaan parannuskeinoa.”

”Mistä sinä sen tiedät?”

”Olen kuullut!”

”Hei, se avaa silmänsä!”

Isoäiti todella raotti silmiään hiukan. Hän huomasi olevansa tapaamishuoneessa, kirkkaassa valaistuksessa. Hänen edessään seisoivat uteliaan näköinen ryhmä nuoria.

”Aika tylyä!”

”Poju...?” sopersi Isoäiti nähdessään tutun.

”No, vastaa sille!” komensi joku kavereista.

Mutta hän, jota Isoäiti puhutteli, ei vastannut. Yksi hänen seuralaisistaan käveli lähemmäs Isoäidin hiukan kaltevassa seisonnassa olevaa arkkua ja tarkasteli pitkään. Myös toiset rohkenivat tehdä samoin, mutta puhuteltu nuori jäi seisomaan kauemmas.

”Olisipa joku mun sukulainen täällä kanssa!”

Äkkiä tapaamishuoneen ovi aukaistiin ja sisään astui ylihoitaja.

”Onko teillä lupa olla täällä? Kuka teistä allekirjoitti noutokaavakkeen?”

Joukon ilmeet kavalsivat syyllisen. Sitten kaikki rynnistivät ulos, mutta ylihoitaja nappasi kiinni allekirjoittaneen kädestä.

”Sinähän jäät tänne, kunnes vanhempasi tulevat hakemaan!”

* * *

”Isoäiti, pahoittelen vielä Pojun typerää tempua. Olisi saanut jättää tekemättä.”

”Olen tässä ehtinyt miettiä”, sanoi Isoäiti. ”Sinä isänä olet tietysti tarkka poikasi käytöksestä ja se on hyvä asia, mutta mielestäni tapauksella on toinenkin puoli. Minusta oli hauska nähdä Pojua ja hänen kavereitaan. Tämä horrostaminen on vielä niin uutta ja harvinaista, ettei hänen kaveripiirissään moni välttämättä ole nähnyt yhtään tällaista säilöttyä tapausta. Minullahan oli tilaisuus antaa heille todellinen elämys!”

”No, totta vie, sitä varmaan. Mutta ei tämä ole mikään eläintarha, jonne tullaan töllistelemään. Sitä paitsi hän vei älyttömyydellään kallista aikaasi.”

”Mihin minä käyttäisin aikaani, jos en jälkeläisteni tapaamiseen? Kyllä minulla on aikaa maata tuolla päivät pitkät! Älä ole Pojulle liian ankara. Yritä nähdä tässä jotain huvittavaakin!”

”Minun on aika vaikea nähdä siinä mitään huvittavaa.”

”Sinä oletkin aina ollut sellainen tosikko. Minusta pällistelemisenkin on parempi syy tulla kuin olla kokonaan tulematta.”

”Siinä mielessä en ole ollut erityisen ahkera, myönnetään.”

”Tulisit sinäkin useammin. Ei sinun tarvitse tuoda mitään eikä sinulla tarvitse olla mitään erityistä asiaa. Minulle riittää, kun näen sinut ja kuulen, miten sinulla ja perheelläsi menee. Voit kertoa arkisista asioista – minä olen niistä täysin ulkona. Kaikki on minulle vierasta; siksi kuuntelen mielelläni vaikka säätietoja. Eikä sinun tarvitse edes tuottaa minua tänne vastaanottohuoneeseen. Pääasiat yhtiöstäkin voit aivan hyvin luetella Arkistossa.”

”Minua suoraan sanoen karmii se paikka.”

”Miksi? Sinnehän sinäkin päädyt.”

”En todellakaan. Minä aion kuolla vanhanaikaisesti.”

”Mitä tuo nyt on? Oletko sinä mennyt sekaisin?”

”Elämä on se, minkä se kestää, ja siinä kaikki. Ei sitä pidä venyttää. Ethän sinä tosiasiasa elä kuin pienet hetket viikkojen tai kuukausien horrosjaksojen välillä.”

”Se riippuu aina siitä, kuinka tiheään käy vierailijoita. Minä en voi itse herättää itseäni.”

”Oletko kysynyt itseltäsi, mihin sinä päädyt? Tätäkö on koko tulevaisuutesi? Vai jätätkö joskus tämän taaksesi ja siirryt takaisin elävien pariin?”

”En minä ole vielä varsinaisesti kuollutkaan. Perikunnan on hyvä pitää käsitteet selvinä.”

”Onko tämä sinun mielestäsi elämää?”

”Niin kauan kuin on mahdollisuus pysyä elossa, niin kauan myös aion pysyä elossa.”

”Jokainen herätys vie aikaasi ja kuluttaa voimiasi. Kelloa ei osaa lääketiedekään kääntää taaksepäin.”

”Vielä. Vanhenemista voidaan hidastaa ja siinä tapahtuu edistystä käsittäökseni koko ajan.”

”Lääkkeillä, siirrännäisillä ja lopuksi tällä. Kaikkea olet käyttänyt, mutta se ei ole nuorentanut sinua päivääkään.”

”Kahta ensin mainitsemaasi käytät sinäkin, jos muistan oikein.”

”Mutta katson joka aamu peiliin ja näen vanhentuvani, peruuttamattomasti.”

”Ehkä sinun ei pitäisi katsoa enää peiliin. Alat käydä vanhaksi.”

Isoäiti tuijotti jälkeläistään tiukasti, mutta otti kohta kasvoilleen suoheimman hymyn, mitä kylmillä kasvoilla saattoi muodostaa.

”Jonain päivänä kaikki onnistuu ja olemme taas nuoria. Sinä päivänä kannattaa olla elossa.”

”Tajuatko, kuinka paljon maailma on silloin muuttunut? Se on muuttunut hurjasti jo siitä, kun sinä laskeudit kammioosi. Miten pärjäisit nykyään tuolla ulkona? Miten me pärjäisimme tulevaisuudessa, täysin vieraan yhteiskunnan keskellä, satojen tai tuhansien vuosien kuluttua?”

”Ihminen on sopeutuvainen. Aion pysytellä ajan tasalla.”

”Se on pelkkää itsepetosta. Sinä et pysy täällä ajan tasalla kuin siitä, mitä sinulle kerrotaan.”

”Yhtiön pyörittämiseen se riittääkin. Ja yhtiö käsittääkseni toimii siellä ulkomaailmassa.”

”Sinä et pyöritä yhtiötä. Yksikään käytännön ratkaisu ei ole lähtöisin sinulta, eikä voikaan olla.”

”Siksi yhtiöllä on toimitusjohtaja, joka elää keskellä yhtiön arkea. Eli sinä. Mutta jos toimitusjohtaja luovuttaa, on ehkä parempi, että hän siirtyy sivuun.”

”Oletko tyytymätön toimintaani? Yhtiöllä menee paremmin kuin koskaan.”

”Sinä et vain elä vaan olet keskellä elämää ja silti puhut kuolemasta. Minä luulen, että kysymys on aina viime kädessä henkisestä kantista. Ne, joilla sitä on, kestävät, tuli vastaan mitä tahansa. Ne, joilta se puuttuu, eivät kestä, vaan murtuvat jossain kohtaa.”

”Tilasi on luonnoton. Minä aion elää täysillä, ja kun loppu tulee, tulkoon rytinällä. Ja pidän huolta, että loppu todella tulee. Minun lopustani nimittäin huolehtii luonto, ei mikään yhtiö.”

”Oletko ajatellut asiaa ollenkaan muiden kannalta? Jos ja kun vaimosi ja lapsesi aikanaan vaivutetaan horrokseen, miten luulet heidän ajattelevan sinusta, joka kieltäydyt siitä ja siis viime kädessä mahdollisuudesta olla yhdessä heidän kanssaan tulevaisuudessa? Niinkö vähän välität heistä, ettet enää halua nähdä heitä tai antaa heidän nähdä sinua?”

” Siihen saakka, kun horros keksittiin, ihmisten on täytynyt mukautua kuolemiseen. Ei horroskaan takaa ikuista tervettä elämää. Eikä se takaa edes rakkaiden kohtaamista jossain tulevaisuudessa. Sinun seuraelämäsi on uskoakseni aika rajoittunutta. Vai pidetäänkö täällä pakasteiden peli-iltoja?”

”Sinä olet aina ollut pelkuri. Sinä olet heikko ja vätys!”

”Sinä et ole elossa! Kuulitko? Sanon sinulle, että sinä et ole elossa! Tämä paikka on yksi helvetin ruumishuone!”

”Vainajat ovat eri kerroksissa kuin elävät. Tämä on ennemminkin sairaala, jossa minä olen potilaana. Ihminen, joka sinun laillasi noin kovasti haluaa päästä elämästään eroon, kuuluu potilaaksi aivan toisenlaiseen sairaalaan.”

”Me lopetamme keskustelun tähän.”

”Niin lopetamme. Älä vaivaudu enää minun vuokseni. Mutta älä estä Pojua, äläkä muitakaan.”

* * *

”Siirrän sinulle osakkeiden enemmistön. Olet osoittautunut loistavaksi johtajaksi. Yhtiö menestyy erinomaisesti sinun johdollasi.”

”Sinun ei tarvitse tehdä sitä, Isoäiti. Se voi olla vääränlaista luopumista. Parempi, kun pidät kiinni syistä, jotka sitovat sinut ulkopuoliseen maailmaan.”

”Poju, minullekin voi sattua jotain. Voin sairastua. Kuolemakin on mahdollinen, jopa täällä.”

”Älä ajattele sellaisia, Isoäiti!”

”Isävainajasi mukaan minun ei olisi muuta kuulunutkaan ajatella. Hän ei koskaan hyväksynyt tätä.”

”Hänellä oli omat päähänpintymänsä.”

”Olen iloinen siitä, että sinä ja perheesi olette päätyneet horroksen kannalle.”

”Teimme päätöksen vaimon kanssa yhdessä. Jo lasten takia oli itsestään selvää, että valitsemme tämän, kun aika koittaa.”

”Mutta ei vielä pitkään aikaan. Olette paljon paremmassa kunnossa kuin minä teidän ikäisenänne.”

Isoäiti piti tauon, jota hänen jälkeläisensä ei keskeyttänyt.

”Sisaruksesi eivät pidä tästä järjestelystä. He ovat kunnianhimoisia. Heistä tuntuu, että heidät jätetään ulkopuolelle.”

”Niin. Mutta yhtiötä johdetaan sinun ohjeidesi mukaisesti.”

”Heillä oli mahdollisuutensa. Heillä on ne edelleen, mutta ei yhtiön johdossa. Perustakoot oman yhtiönsä! Siellä saavat toimia niin kuin tahtovat. Mutta yksi asia vielä näistä järjestelyistä, Poju.”

”Mikä, Isoäiti?”

”Haluan säädökseen kirjattavaksi, että sinun jälkeesi osakkeet palautuvat minulle, jos emme ehdi sopia muuta.”

”Sehän on itsestään selvä, Isoäiti.”

”Tarkoitin sillä yhtiön parasta. Haluan, että sinä ja minä neuvottelemme yhdessä seuraajastasi, kun sen aika koittaa. Se voi olla joku lapsistasi, mutta sitä ei voi päättää tuntematta henkilöä ja selvittämättä hänen kykyjään johtaa yhtiötä.”

”En voisi kuvitellakaan toisenlaista ratkaisua, Isoäiti.”

”Yksi asia, Poju. En halua, että äitisi käy enää minua tervehtimässä. En jaksa kuunnella hänen saarnojaan siitä, kuinka horros on syntä. Jonain päivänä hän vielä keksii vetää johdot irti!”

* * *

”Rouva! Rouva, herätkää!”

”Mitä? Mitä nyt?” sopersi Isoäiti pöpperössä. ”Ai, tekö...?”

Mies kumartui lähemmäs Isoäitiä, joka terästi katsettaan ja käänsi päätään hänen suuntaansa jäähileiden rapistessa.

”Sinulla on huonoja uutisia, niinkö?”

”Niin, rouva.”

”Onko yhtiölle tapahtunut jotain?”

”Ei, rouva. Yhtiö voi hyvin.”

”Kenelle on sattunut? Onko Pojulle tapahtunut jotain?”

”Pojulle ja hänen perheelleen. He paloivat kaikki kuoliaaksi, kun heidän ilma-aluksensa syttyi tuleen tänään, kolme tuntia sitten.”

Koska Isoäiti ei sanonut mitään, mies jatkoi:

”Ensimmäinen varatoimitusjohtaja on ottanut ohjat käsiinsä säädöksenne mukaisesti.”

”Oliko se onnettomuus?”

”Virallinen tiedonanto kuului niin, mutta alus räjähti ilmassa.”

”Sitten se oli liian sopiva onnettomuudeksi.”

”Mahdollisesti.”

”Poju käytti kovia otteita. Hän sai monet vastaansa.”

”Se voi olla kilpailijoiden tekosia tai yhtä hyvin joku yhtiön sisältä.”

”Jatka vain.”

”Mutta se voi olla myös joku suvustanne.”

”Tulit liian vähillä tiedoilla. Mitä minä voin muka määrätä tehtäväksi tämän perusteella?”

”Tulin vain kertomaan käsitykseni.”

”Teit siinä oikein, mutta olisit voinut tulla vasta viikon kuluttua.”

”Mitä haluatte minun tekevän?”

Isoäiti oli vaiti hetkisen.

”Vuoden sisällä, mutta aloittakaa vasta puolen vuoden kuluttua, eliminoitte tarpeellisen määrän kilpailijoita. Älkää unohtako heidän perheitään.”

”Siinä kaikki?”

”Toistaiseksi.”

Isoäiti käänsi katseensa pois ja mies nousi ja poistui. Koskaan aikaisemmin Isoäiti ei ollut odottanut horrosta epätoivoisesti, eikä se koskaan ennen ollut tuntunut viipyvän.

* * *

”Isoäiti kulta, herää jo!”

”Ai, sinä!” Poju oli sisarussarjan ainoa, jolle Isoäiti oli suonut hellittelynimen, joten sellaista ei ollut hänen nuoremmalla veljellään.

”Minulle kerrottiin huhu, että yhtiö siirtyisi kilpailijoiden haltuun.”

”Isoäiti, sellaiseen en ole antanut aihetta. Itse asiassa moni kilpailija on menettänyt henkensä viime kuukausina.”

”Siitä minulle ei ole kerrottu mitään. Kauanko Pojun kuolemasta nyt on?”

”Puolisentoista vuotta.”

”Vietittekö Pojun hautajaisia?”

”Poju perheineen haudattiin asiaankuuluvin menoin.”

”Minä haluaisin nähdä hautajaiskuvaelman. Minulle ei ole näytetty yhtään kuvaa.”

”Hoidan asian. Hautajaiset olivat komeat. Korkein valtiojohtokin oli paikalla. Pahoittelen, ettemme ottaneet sinuun yhteyttä aikaisemmin. Olimme niin surun murtamia.”

”Ymmärtäähän sen. Ei tässä huomaa ajankulua. Minua ei ole viety tapaamistiloihin sen jälkeen, kun minulle kerrottiin onnettomuudesta.”

”Kuka siitä kertoi?”

”Joku lääkäri tai hoitaja. Kävi vain lyhyesti ilmoittamassa.”

”Se selviää kyllä. Toivottavasti hän oli hienotunteinen.”

”Hän oli oikein osaaottava, mutta eihän siinä sellaista ajattele.”

”Mitä teemme yhtiön kanssa? Varatoimitusjohtajat ovat suvun ulkopuolisia. Ei heille voi uskoa perheyritystä.”

”Kai minun sitten täytyy ottaa jälleen hallituksen puheenjohtajuus.”

”Meitä on monta sisarusta jäljellä, jotka voimme hyvin astua Pojun saappaisiin.”

”Mutta Poju oli niin omavaltainen. Hän ei päästänyt teitä lähellekään yhtiön hallintoa. Te ette ehkä ole tarpeeksi kouluttautuneita.”

”Olemme opetelleet erityisesti onnettomuuden jälkeen. Olemme yhdessä Pojua tehokkaampia. Yksi on helppo nujertaa, mutta ei montaa. Pojun suuri virhe oli pitää itseään korvaamattomana, suorastaan kuolemattomana.”

”Se oli virhe häneltä. Selusta pitäisi aina turvata. Hänellä oli kyllä taipumusta ajattelelemattomuuteen.”

”Yhtiö ei voi eikä saa olla yhden ihmisen varassa.”

”Montako teitä on valmiina ottamaan vastuuta?”

”Me kaikki neljä olemme täysin valmiit. Vain merkki sinulta ja ryhdymme johtamaan yhtiötä.”

”Kuka puuttuu?”

”Nuorin sisaristamme. Hän on vielä sisäoppilaitoksessa eivätkä hänen taipumuksensa sovi yhtiön tehtäviin. Ja hän on aivan liian nuori.”

”Mutta te muut?”

”Minä, nuorempi veljeni, jos muistat – ”
 ”Muistan toki.”
 ”Sekä kaksostytöt.”
 ”Sisarpuolenne.”
 ”Ovat meille kuin aidot siskot. Olemme kuin yhtä perhettä kaikki.”
 ”Poju oli liiaksi oman tiensä kulkija.”
 ”Ikävä myöntää, mutta näin on.”
 ”Ei, parempi myöntää. Tosiasioita ei kannata kiistää.”
 ”Me tarvitsemme valtuutuksen.”
 ”Minä järjestän sen. Lähetä juristi puheilleni.”
 ”Kyllä, Isoäiti. Tiedäthän, että me rakastamme sinua aina.”
 ”Tietenkin tiedän. Hyvästi nyt!”
 ”Hyvästi, Isoäiti!”

* * *

Isoäiti havahtui siihen, että pisarat valuivat pitkin hänen poskiaan ja ihokas tuntui liimautuneen kiinni vartaloon. Isoäiti ei itkenyt. Hän sulii.

Isoäiti liikautti oikeaa kättään. Hän tunsu jääkaappinsa kylmänkosteaa seinän. Hän oli arkussa, mutta ilman valoa. Siitä Isoäiti päätteli, ettei luukkuu ollut aukaistu, sillä valo syttyi siitä. Ääni ei kuuluisi ulkopuolelle, joten huutamisesta ei olisi hyötyä. Isoäiti hamusi oikealla kädellään hälytysnappulaa. Kun hän löysi sen, hän painoi sitä monta kertaa niin voimakkaasti kuin jaksoi ja niin kauan, että oli varma onnistumisestaan. Mutta valot eivät syttyneet.

”Tämän pitäisi näkyä ainakin valvomossa”, Isoäiti rauhoitteli itseään ja jatkoi napin painamista. Kun aikaa kuitenkin kului, eikä mitään tapahtunut, Isoäiti kokosi voimansa ja alkoi sekä huutaa että paukuttaa arkun seiniä. ”Tämä perkele pitäisi ainakin kuulua siellä saatanan valvomossa!” Mutta hän ei jaksanut kauaa.

Isoäiti arveli aikaa kuluneen ainakin tunnin verran ja hän päätteli, ettei tapahtunut ollut vahinko. Hänet oli päätetty murhata. Hän kuolisi nälkään tai tukehtuisi, mutta yhtä kaikki hän kuolisi hitaasti, tuskallisesti ja rumasti. Uupuneena ja vihaisena hän nukahti.

Kun Isoäiti heräsi, hän oli yhä pimeässä. Hän jatkoi huutamista ja hakkaamista sekä hälytysnapin painamista. Pimeys ja äänettömyys jatkuivat. Aikansa elämöityään Isoäiti nukahti jälleen.

Isoäiti heräsi rämähdykseen ja luukun avautumisesta sinkoutuvaan kirkkaaseen valoon. Kuului useita ääniä: ”Oletteko kunnossa?” ”Katkaisija ei toimi. Otetaan arkku manuaalisesti!” ”Arkku ei suostu liikkumaan kiskoilla. Kutsukaa mekaanikot!” Kuului vääntyvän metallin ääntä ja Isoäidin arkku vedettiin ulos.

Myöhemmin Isoäidin maatessa tarkastuksessa Instituutin johtaja saapui paikalle.

”Järjestelmä ilmoitti virheestä elintoimintojen ylläpidossa jo yli vuorokausi sitten.”

Isoäiti sai hillityksi itsensä ja kysyi: ”Miksei mitään tehty välittömästi?”

”Emme tiedä tarkkaa syytä. Valvomossa oli ilmeisesti väärinkäsitys. Pääjärjestelmä oli jostain syystä sulkenut teidät ulkopuolelle. Rinnakkaisjärjestelmä taas ei päässyt ohittamaan.”

”Jostain syystä?” kysyi Isoäiti.

”Valvomo ei ilmeisesti kyennyt havaitsemaan vikaa. Hälytys tuli toisille valvojille kotiin, mutta he eivät saaneet yhteyttä tänne. Meiltä kesti jonkin aikaa tulla ja varmistaa vika.”

”Moniko sai kärsiä samasta vahingosta?”

”Vain te. Suoraan sanoen, en ymmärrä, mistä tämä on voinut johtua. Jatkossa lisäämme valvomon työntekijöiden määrää ja tarkastuksia.”

”Se saattaa olla paikallaan”, sanoi Isoäiti antaen johtajan odottaa.

”Miten Instituutti voi korvata tämän vahingon?”

Isoäiti odotti hyvän aikaa, ennen kuin vastasi.

”Pyytäkää tänne välittömästi saapuvaksi se henkilö, joka taannoin kävi luonani ja joka ei ole sukulaiseni.”

”Ilmoitammeko perheellenne?”

Nyt Isoäiti käänsi katseensa johtajaan. ”Se on tarpeetonta. Olen täysin tyytyväinen Instituuttiin. Minulle sopii, ettei kukaan puhu tästä mitään.”

”Järjestämme tästä tietysti sisäisen tutkinnan”, sanoi johtaja, jonka olemuksesta paistoi helpotus.

”Tekninen puoli varmasti on syytä selvittää”, sanoi Isoäiti.

Usean tunnin ajan Isoäitiä lääkittiin ja ravittiin liuksilla ja valmisteltiin uuteen horrokseen. Hän sai vieraan Arkistoon.

”Rouva?”

”Valvomon henkilökunta menneen parin vuorokauden ajalta.”

”Selvä”, sanoi mies. ”Vielä muuta?”

”Yhtiön johtoon nousee nuori tyttö. Hänen perheenjäsenensä eivät saa olla tiellä.”

* * *

”Omat lapseni ja lapsenlapseni tuottivat minulle pettymyksen.”

”Niin minunkin aikoinaan”, sanoi Isoäiti. ”Mutta sinä et ollut pettymys. Sinä olit kuin isoveljesi.”

”Pojulla oli hienot suunnitelmat. Niiden pohjalta oli hyvä jatkaa.”

”Sinä olit erinomaisen itsenäinen. Otit ohjaketkä käsiisi rivakasti, etkä katsonut taaksesi, vaikka olit vielä niin nuori. Etenit kauas Pojun suunnitelmista. Olen ylpeä sinusta.”

”Kuka nyt jatkaa yhtiön johdossa, Isoäiti? Kukaan jälkeläisistäni ei jatka. Raha heille kelpaa, mutta ei vastuu.”

”Olet liian ankara heille ja itsellesi. Ehkä se juuri on osasy sairastumiseesi. Eivät he kaikki ole vastuuttomia. He vain valitsivat toiset elämänurat.”

”Olisi edes yksi. Minua ei voi herättää, ennen kuin parannuskeino löytyy.”

”Älä huolehdi kummastakaan. Minä otan johtokunnan puheenjohtajuuden jälleen. Kun sinut voidaan parantaa, sinä siirryt takaisin siihen tehtävään, kunnes löydämme yhdessä jonkun, jolle voimme uskoa yhtiön johdon.”

”Isoäiti, minä pelkään!”

”Sinä olet vielä nuori, paljon nuorempi kuin minä, kun minut pantiin horrokseen. Parannuskeino löydetään varmasti ennen pitkää.”

”Miltä se tuntuu, Isoäiti? Kun vaipuu horrokseen?”

”Se on kuin nukahtamista. Et huomaa mitään.”

”Hyvästi, Isoäiti!”

”Hyvästi, tyttäreni!”

Vuoden kuluttua Isoäiti herätettiin ja hänelle ilmoitettiin, että edes horros ei ollut estänyt sairautta leviämästä kohtalokkaasti. Isoäiti käski ylläpitää elintoimintoja viimeiseen saakka. Sen jälkeen ruumis säilöttiin muiden vainajien tapaan odottamaan.

* * *

”Ehdotamme lisäksi toimintojen keskittämistä nykyisistä – ”

”Ettekö osaa tiivistää?” kysyi Isoäiti kärttyisänä. ”Tällaisten asioiden tuominen minun ratkaistavakseni osoittaa operatiivisen johdon heikkoutta. Jos jokaiseen pikkuasiaan kysytään lupa hallituksen puheenjohtajalta, mitä virkaa on toimitusjohtajalla ja muilla johtajilla? He nostavat palkkaa, mutta eivät tee työhönsä kuuluvia päätöksiä.”

”Ehkä heidät kannattaisi sitouttaa yhtiöön”, sanoi yksi hallituksen jäsenistä.

”Jokainen, joka saa palkkaa työstään, on velvollinen tekemään parhaansa työssään. Ei siinä kaivata enempiä sitouttamisia”, vastasi Isoäiti.

”Ihmisluento on aina sama. Siksi siihen kannattaa vedota,” sanoi toinen hallituksenjäsen.

”Mitä tarkoittatte sillä tässä yhteydessä?” kysyi Isoäiti.

”Ahneus on mielestäni hyvä innoittaja. Kun sidotaan palkkio yhtiön tulokseen – ”

”Tarkoittatte optioita”, sanoi Isoäiti. ”Ne olivat muodissa silloin, kun vielä olin itse toimitusjohtajana, ja torjuin ne tarpeettomina.”

”Mutta te olettekin omistaja”, sanoi kolmas hallituksen jäsen. ”Teillä ei ollut koskaan tarvetta sellaiseen. Sitä paitsi nyt ne ovat taas muodissa.”

”Muotiako tässä seurataan, vai mitä? Ovatko ne olleet poissa muodista tällä välin vai käytetty menettely?”

Isoäiti silmäsi johtokuntaansa tuimana.

”Kun esitän kysymyksen, odotan siihen vastausta, kuulosti se kuinka retoriselta hyvänsä.”

”Välillä niitä on käytetty, välillä ei”, vastasi yksi jäsenistä.

”Optiot keksittiin palkkajohtajien innostamiseksi. Ja se joukko vaihtaa työpaikkaansa sen mukaan, mistä se saa lypettyä parhaat rahat. Tarkoitus on, että johtajat innostuvat työstään. Minua hämmästyttää, että viitsitte vaivata minua tällaisella asialla. En keksi siihen muuta syytä kuin että haluatte nostaa johtokuntaan henkilöitä, jotka eivät ilmeisesti ole tyytyväisiä nykyiseen palkkatasoonsa ja muihin etuihinsa.”

”Se ei ole tarkoituksemme”, sanoi yksi hallituksenjäsen.

”Oli tarkoituksenne mikä hyvänsä, tämä onneton yritys optiojärjestelmän saattamiseksi voimaan kertoo, että koette yhtiön operatiivisen johdon aseman uhkaavan teidän asemaanne.”

”Tuo on täyttä pötyä!” tiuskaisi yksi hallituksenjäsen ja muut pyörittivät päätään ja mutisivat.

”Totuus esitettyjen numeroiden valossa on, että yhtiön toimiva johto on hoitanut tehtävänsä esimerkillisesti. Tänään käsitellyt mitättömät asiat lienee ratkaistu operatiivisen johdon toimesta jo ajat sitten, mutta te olette halunneet hankaloittaa sen toimintaa tuomalla nämä hallituksen käsittelyyn. Suoraan sanoen, haluatte vaihtaa toimitusjohtajaa, ehkä muitakin johtajia.”

”Olemme täysin tyytyväisiä nykyjohdon tapaan hoitaa yhtiötä”, sanoi joku jäsenistä. ”Mielestämme optio-ohjelma kuuluu myös operatiiviselle johdolle.”

”Niin kuuluukin”, sanoi Isoäiti. ”Jos yhtiössä jokin takkuilee, se johtuu teidän toiminnastanne, ei operatiivisen johdon. Tätä menoa minut herätetään jonain päivänä ja sanotaan, että horroslaskuni on maksamatta, että siitä vaan jalkeille!”

Naurunpyrskähdyksestä huolimatta yksi jäsenistä sanoi ärtyneenä: ”Onko meillä aikaa tällaiseen?”

”Teistä en tiedä”, sanoi Isoäiti, ”mutta minun aikani on reikäkortilla. Huomaan, ettei yhtiön hallituksen toimintakyky riipu siitä, montako sen jäsentä on horroksessa. Kenties olisi yhtiön kannalta hyödyllisempää, että useampi hallituksen jäsen olisi jonkinlaisessa huurteisessa. Ehkä delegointiin panostettaisiin silloin enemmän.”

”Olisi toinenkin asia”, sanoi yksi hallituksenjäsen.

”Mikä niin?” kysyi Isoäiti.

”Usean sukupolven ajan hallituksen kokouksessa on aina ollut läsnä joku suvustanne. Yleensä heillä ei ole ollut äänivaltaa, mutta me hallitus koemme, ja tiedämme edeltäjiemme kokeneen samoin, sen epäluottamuksen osoitukseksi taholtanne.”

”Yhtiöllä on pääsääntöisesti ollut johtaja minun suvustani.”

”Johtajia on ollut, mutta kukaan heistä ei ole kelvannut teille.”

”Nykyinen edustus säilyy, eikä teillä ole siihen sanomista.”

”Mitä haluatte kirjata päätökseksi?” kysyi pöytäkirjaa pitävä juristi.

”Montako jäsentä kuuluu yhtiön tämänhetkiseen operatiiviseen johtoon?” kysyi Isoäiti.

”Varatoimitusjohtajat mukaan luettuina viisitoista.”

”Ei sen enempää? Hallituksen jäseniä on kuusitoista.”

”Kolme puuttuu”, täsmensi juristi.

”Kirjatkaa päätökseksi seuraava: kahdentoista läsnä olevan hallituksen jäsenen optio-ohjelmat siirretään yhtiön operatiiviselle johdolle.”

”Esitän vastalauseeni moiseen omavaltaisuudesta!” tiuskaisi yksi hallituksen jäsenistä tuohtuneiden ja ällistyneiden ilmeiden keskellä.

”Se kirjattakoon. Eroanomuksenne jätätte kirjallisesti huomenna, mutta hallitus hyväksyy sen jo tänään. Päätämme hallituksen kokouksen tähän.”

Hallituksen jäsenet lamsivat ulos lyötyinä, ainoastaan pöytäkirjanneesta juristista ei huomannut mitään, kun hän ohjasi sisään nuoren naisen lapsineen.

”Jouduitteko odottamaan kauan?” kysyi Isoäiti yhtenä hymynä.

”Leikkihuone oli yllättävän hyvä”, vastasi nuori nainen, jolla oli vauva sylissään ja lapsi käsipuolellaan. ”Siellä oli jopa vanhoja piirrettyjä! Aluksi lapset ihmettelivät, koska ne olivat kaksiulotteisia, mutta he tottuivat niihin nopeasti.”

”Erota koko hallitus, Isoäiti! Nuo ovat vihoviimeisiä vetkuttelijoita!” tiuskaisi hallituksessa ääneti istunut nuori mies.

”He ovat sitä”, vastasi Isoäiti. ”Mutta kenet minä nimitän tilalle? Jonkun on tunnettava uudet kasvot – minä en tunne.”

”Minä otan vastuun yhtiön kehittämisestä, Isoäiti. Jos sinä vain niin tahdot.”

”Minä tahdon...Poju...!”

* * *

Kylmyys tuntui iholla ensiksi. Isoäiti tajusi olevansa vaakatasossa. Hänen silmiään pyyhittiin kiihkeästi mutta hellästi. Kun isoäiti sai silmänsä auki, hän näki vierellään naisen kolmen pienen lapsen kanssa.

”Isoäiti, anteeksi, etten otattanut sinua tapaamishuoneeseen, vaikka tiedän, ettet halua herätä Arkistossa!” nainen nyhkytti. ”Pyydän sinua, auta meitä! Sinä voit auttaa!”

Lämpö, jonka Isoäiti oli tuntenut tulvahtavan sisällään nähdessään Pojun perheen, vaihtui tunteeseen, että kylmyys esti häntä puhumasta.

”Poju oli töissä uudessa pääkonttorissa, jonka hän siirretti markkinatilanteen vuoksi viime vuonna. Hän on ollut kiireinen, eikä siksi ole päässyt käymään edes kotona. Nyt yhtiön kannattavuus oli kohentunut ja hän aikoi ottaa kolmen päivän loman ja tulla kotiin – ja sinuakin katsomaan.”

Nainen puhkesi itkemään, pyyhki sitten poskiaan ja jatkoi.

”Mutta siellä puhkesi jokin epidemia, joka levisi kaikkialle sillä alueella. Poju soitti sairaalasta ja sanoi antavansa jäädyttää itsensä, koska muuhun ei ollut enää mahdollisuutta. Minulle on vahvistettu, että jäädytys onnistui olosuhteisiin nähden parhaalla mahdollisella tavalla. Mutta nyt ei kukaan yhtiössä eikä yksikään lääkäreistä halua siirtää häntä tänne! Sinähän rakastat häntä ja meitä! Sinä voit käskä heidän tuoda Poju tänne. Täällä hän saisi parhaan mahdollisen hoidon ja olisi perheensä luona. Autathan meitä, Isoäiti!”

Isoäiti tunsi taas lämmön tulvahtavan sisimmässään.

”Ole rauhassa. Käske vain Instituutin johtaja luokseni ja mene kotiin. Poju tulee tänne.”

Pojun vaimon kiitokset sekoittuivat kyyneliin, mutta lapset hakeutuivat äitinsä selän taakse.

* * *

Instituutin johtaja odotti rauhallisesti, kunnes Isoäiti olisi täysin kykenevä kommunikoimaan.

”Päivää, rouva. Pyysitte minua keskustelemaan kansanne.”

”Kysymys on jälkeläisestäni, jonka perhe kävi luonani vierailulla...taannoin. Jälkeläiseni on jäädytetty jonkin sairauden vuoksi. Toivon teidän järjestävän hänen siirtonsa Instituuttiin ja muuttavan hänen jäädyttämisenä horrokseksi. Oletan, että vaurioiden mahdollisuus on suuri, vaikka tiede lienee kehittynyt minun ajoistani. Toimenpiteestä ei laskuteta yhtiötäni, vaan kaikki varat otettakoon henkilökohtaiselta tililtäni asian jouduttamiseksi. Kustannukset eivät saa olla esteenä.”

Instituutin johtaja korjasi hiukan asentoaan.

”Rouva hyvä, me emme tee sitä, eikä kukaan tee sitä. Kysymys ei ole kustannuksista eikä siirron teknisestä toteuttamisesta. Rouva hyvä, tuossa kaupungissa levinnyt virus oli kaikella tapaa poikkeuksellinen. Siihen ei ole hoitoa. Paitsi että se tappaa suurimman osan sairastuneista ja vammauttaa loput kertakaikkisesti, se on myös erittäin tarttuva. Terveysviranomaisten toimenpiteet olivat yhtä tehokkaita kuin uskomuslääkintä. Taudin luonteesta johtuen emme ota vastaan siihen sairastuneita, kuten ei mikään noiden alueiden ulkopuolinen taho. Kukaan ei voi taata, että korkeintaan hygieniataso olisi riittävä. Todennäköisesti emme kykenisi suojelemaan asiakkaitamme emmekä henkilökuntaamme.”

Johtaja piti pienen tauon.

”Arvon rouva, mielestäni teidän on hyvä valmistautua siihen, että tuolla alueella saatetaan joutua turvautumaan äärimmäisiin toimenpiteisiin. Se voi merkitä, että myös jäädetyt henkilöt hävitetään. Olen hyvin pahoillani.”

Kanyylin kautta annetusta rauhoittavasta lääkkeestä huolimatta Isoäiti oli tuntevinaan, kuinka kyyneleet jäätyivät hänen poskilleen.

Isoäiti ei tavannut Pojun perhettä enää koskaan.

* * *

Lämpö tunkeutui vilunväristysten lomasta, kirkkaat valot tunkeutuivat luomien läpi, ja isoäiti tajusi olevansa pystyasennossa. Koska hän ei kuullut iloista keskustelua ja tervehdyksiä, vaan hermostuneen oloista liikehdintää, vaatteiden kahinaa ja rykimistä, isoäiti päätti odottaa silmiensä aukaisemista vasta, kun kuura olisi sulanut. Hän odotti rauhallisesti, avasi ne hitaasti ja kohotti kulmakarvojaan kysyvästi. Hänen edessään seisoivat kuuden ilmeisen arvokkaasti pukeutuneen hengen joukko.

”Toivotamme omistajalle hyvää huomenta! Olemme yhtiönne toimiva johto, me viisi, ja tuo henkilö teistä katsoen ääriivasemmalla on eräs yhtiömme juristeista.”

”Miten yhtiöni voi?” kysyi isoäiti.

”Erinomaisesti. Itse asiassa paremmin kuin koskaan.”

Koska isoäiti ei kysynyt mitään enempää, jatkoi puhuja vaivaantuneempana katsahdettuaan nopeasti muihin läsnäolijoihin.

”Olemme keskustelleet asiasta joidenkin lähimpien sukulaistenne kanssa, elossa olevien ja joidenkin horrokseen vaivutettujenkin, ja asia on meille yhteinen. Korostan vielä, että yhtiönne menestyy erinomaisesti ja tuottaa vaurautta teille ja koko joukolle muita ihmisiä.”

Isoäiti ei sanonut mitään. Puhuja näytti keräävän rohkeutta ja jatkoi sitten.

”Kysymys on yhtiönne peruskirjan pykälästä, jonka mukaan yhtiönne on velvollinen kustantamaan teidän itsenne lisäksi sukulaistenne ja jälkeläistenne vaivuttamisen horrokseen ja sen ylläpidon. Nyt kuitenkin on niin, että on jätetty määrittelemättä, keitä kaikkia tämä koskee. Osin sukulaisuuskäsitys on muuttunut teidän ajoistanne, osin on kyse sukunne laajuudesta.”

”Kaikki sukulaiseni jäädytetään,” sanoi isoäiti. ”Haluan heidät lähelleni.”

”Hyvä rouva”, jatkoi toinen johtaja, ”sekä yhtiön toimivan johdon että useimpien aitosukulaistenne mielestä on kohtuuton rasitus yhtiölle kustantaa tuhansien ihmisten horros. On tehty jopa aviosopimuksia, joihin on kirjattu kohta, jonka mukaan sukuunne liitetty henkilö saa yhtiön kustantaman horroksen erottuaan ja vielä uudelleen avioiduttuaan.”

”Rouva hyvä”, sanoi kolmas johtaja, ”olemme tarkistaneet vierailijaluettelot viimeiseltä sadalta kahdeksaltakymmeneltä vuodelta. Vaikka Instituutissa on mahdollisuus käydä katsomassa horroksessa olevia jopa heitä herättämättä, tosiasia on, että suurin osa yhtiön horrokseen kustantamista ei ole koskaan käynyt tervehtimässä teitä.”

”Jos yhtiö olisi suoritustilassa, olisinkohan edes herännyt?” sanoi isoäiti. ”Yhtiöni maksaa tietysti myös teidän horroksenne?”

”Niin lukee työsopimuksissamme. Se on yhtiön johdon luontaisetu.”

Isoäiti käänsi katseensa juristiin.

”Tekö pidätte pöytäkirjaa?”

”Kyllä, rouva.”

”Kirjoittakaapa sinne, että nämä viisi henkilöä on erotettu tästä päivästä alkaen ilman hyvityksiä ja korvauksia.”

”Teen niin, rouva.”

”Sitten kirjaatte, että yhtiön kustannettavista poistetaan kaikki ne, jotka eivät ole käyneet katsomassa minua.”

”Poistetaan, rouva. Elävät ja uinuvat.”

* * *

Isoäiti havahtui siihen, että lämpö ja kylmyys vuorottelivat iholla ja väristykset riipivät selkää ja raajoja. Silmien huurre sulii kirkkaassa valossa ja pian Isoäiti katseli tyhjää tapaamishuonetta. Kalustus oli muuttunut jotenkin modernimmaksi, mutta yleisilme oli edelleen hillitty ja vaalea. Hiljaisuus tuntui jatkuvan minuuttikaupalla, kunnes ulkopuolelta kuului askelten ja keskustelun ääniä. Ne lähenivät – ja menivät ohi. Isoäidin sormenpäitä alkoi pistellä. Katsellessaan lattialle hän huomasi vesivanan. Isoäiti aukaisi suunsa ja koitti huutaa, muttei saanut muodostettua kuin pihinää. Hän kakisteli kurkkua ja yritti uudelleen. Ääntä ei tullut yhtään enempää. Kätet kihelmöivät ja isoäiti huomasi voivansa liikuttaa pikkusormiaan. Vettä oli valunut lisää.

Jostain kuului askelten ääniä, mutta ne katosivat tulematta lähelle. Kovasti ponnisteltuaan Isoäiti sai kehitettyä jonkinlaista ulinaa. Hän jaksoi sitä mielestään useita minuutteja, mutta mitään ei tapahtunut. Lopulta Isoäiti luovutti uupumuksesta. Sitten kuului taas askelia ja puhetta.

”Jääkää tänne odottamaan, me tuomme hänet hetkisen kuluttua”, sanoi naisääni.

Puoliksi vielä tajuissaan Isoäiti näki hämmästyneen keski-ikäisen miehen ja nuoren hoitajattaren, joka hänet huomattaessaan kirkkaisi ja juoksi pois.

Isoäiti kuuli komentoja ja lyhyitä, pelokkaita vastauksia. Hän tunsu liikkuvansa kovaa vauhtia. Hän arveli jäähdytyksen olevan jo päällä, koska tunsu olonsa kohmeiseksi.

* * *

Isoäiti heräsi nopeammin kuin tuntui hyvältä, koska korviin tunkeutui miehen karjuntaa.

”Miten helvetissä tämä on mahdollista? Olenko täyttänyt kaavakkeet väärin? Miten helvetissä te tuotte minulle tällaisen vanhan akan?”

Keski-ikäinen mies käveli ympäri tapaamishuonetta kiroillen, huutaen ja pärskytellen sylkeä suupielistään. Huoneen perällä istui hiljaa tärisevänä ylellisesti pukeutunut keski-ikäinen nainen. Keskellä huonetta itki nuori hoitaja, vanhempi hoitaja silmäili rauhallisesti kädessään olevaa pientä levyä.

”Minun tyttäreni on viisivuotias ja minulle tuodaan joku ämmä! Ajatelkaa, miltä tämä tuntuu vaimostani!”

”Kaavakkeessa on todella toinen numerosarja kuin potilaalla. Ehkä jokin häiriö sai aikaan numeroiden vaihtumisen”, sanoi hoitajista vanhempi.

”Luulitteko minun unohtaneen tyttäreni numeron? Vaikka olen ollut poissa? Voiko joku kuvitella sellaista? Tai että vaimoni ei muistaisi sitä? Luuleeko joku niin?”

”Hyvä herra, pahoittelemme syvästi virhettämme, joka on joko koneissa tai aivan inhimillistä aikaansaannosta”, sanoi vanhempi hoitaja. ”Me palautamme tämän takaisin Arkistoon ja tyttärenne tuodaan jo sillä välin tänne.”

”Totta kai te teette niin! Tämähän maksaa joka helvetin sekunti!” huusi mies.

”Tämänkertaisen käynnin saatte ilmaiseksi virheestämme johtuen.”

”Seuraavan myös, tai valitan johtajalle!”

”Eiköhän se järjesty”, sanoi vanhempi hoitaja ja antoi nuoremmalle merkin siirtää Isoäitiä. ”Olkaa hyvä ja ottakaa virvokkeita!”

Kun Isoäitiä vietiin Arkistoon, hän katseli nuoren hoitajan viattomia kasvoja.

”Maksaako täällä käyminen?” kysyi Isoäiti.

”Kyllä. Siitä on taulukot”, vastasi hoitaja.

* * *

Hymyilevä nuorimies katseli Isoäitiä tarkkaavaisesti, kunnes Isoäiti lopulta kurtisti kulmiaan. Nuori mies ei lakannut hymyilemästä, vaan kääntyi ympäri ja toi Isoäidin eteen jonkin toisen, jonka lanteiden ympäri hän kiersi kätensä.

”Hyvää päivää, Isoäiti! Me emme olekaan tavanneet. Olen jälkeläisesi suoraan alenevassa polvessa ja tässä on morsiameni. Hän on thetalainen. Hän ei puhu meidän kieltämme. Tosin sinä, Isoäiti, et ymmärtäisi edes minun puhettani, jos ei laitteistoosi olisi asennettu kääntäjää. Olemme käyneet tervehtimässä sukulaisiani, ainakin niitä, jotka ovat jollain lailla olleet tavattavissa. Sukumme saa yhtiöstä edelleen toimeentulonsa, tosin yhtiö on kokenut muutoksia viimeisinä vuosikymmeninä, fuusioitunut ja laajentunut. Tai sinun ajoistasihan on paljon enemmän aikaa. Ihan alkuperäisintä toimialaa en kyllä tiedäkään.”

Mies kääntyi morsiamensa puoleen, joka oli etäisesti tunnistettavissa ihmisen kaltaiseksi, ja puhui hänelle omituisilla kurkkuäänteillä.

”Me olemme molemmat holotaiteilijoita. Suku sen enempää kuin yhtiökään ei pidä siitä, mutta ei se haittaa! Eikä suku pidä kumppaninvalinnastanikaan, mutta koska thetalaiset ovat tärkeimpiä kauppakumppaneitamme, yhtiö ei sano mitään, ja se vaientaa suvunkin. Päätin tulla tapaamaan sinua nyt, kun se vielä on mahdollista. Me olemme muuttamassa morsiameni kotiplaneetalle, eikä siellä vaivuta horrokseen, vaan liitytään kasveihin. Olen ajatellut valita sen tavan, joten en rasita

yhtiön kassaa. Yhteisten jälkeläisten saaminen ei ainakaan nykytietämyksellä ole meille mahdollista, mutta lääketiede kehittyy koko ajan, joten ehkä se vielä onnistuu. No, tämä oli tässä, oli hienoa tavata. Hyvää jatkoa, Isoäiti!”

Mies hymyili ja thetalainen teki jotain, jonka voisi tulkita niaukseksi.

Kun Isoäitiä kuljetettiin takaisin Arkistoon, hän tuumi, että lääketiede voisi tehdä jotain hänen hyväkseen sen sijaan, että se edesauttaa tuottamaan sekasikiöitä.

* * *

Isoäiti heräsi rymistävään liikkeeseen. Hän tunsi, että hänen arkkuaan liikutettiin nopeammin ja suurpiirteisemmin kuin koskaan. Äänet olivat kumeita ja epäselviä. Ilmavirta pyyhki kasvoja ja koko kehoa. Kun Isoäiti avasi silmänsä, hän näki katon vilistävän yläpuolellaan. Paikka paikoin näytti siltä, että katto olisi vaurioitunut. Hissit olivat sotkuisia, eivätkä kaikki toimineet. Valoja oli vain osassa matkaa, jossain paloi selvästi hätävalo, jossain oli aivan pimeää. Ketään ei näkynyt, yhtään ihmistä ei tullut vastaan.

Jonkin sivuoven jälkeen siirryttiin ulkoilmaan. Taivas vain oli niin erikoisen näköinen, ettei Isoäiti muistanut sellaista koskaan nähneensä. Sitten kuului rätinää ja sähköinen ääni, jonka Isoäiti kuuli koneensa kautta käännettynä.

”Avatkaa luukku! Tämä oli viimeinen, joka lähti irti. Kaikki alemmat osastot olivat jo pelkkää vetistä, tahmeaa sotkua.”

Isoäiti työnnettiin luukusta sisään. Hän näki yläpuolellaan valtavan pinon säilöntäarkkuja, ja hänen arkkunsa työntyivät alimmaiseksi. Hämärässä ennen vaipumistaan tajuttomuuteen Isoäiti näki, että arkku hänen yläpuolellaan oli ylösalaisin. Siinä näkyi vanhan miehen huurteinen naama. Isoäiti ei ollut varma, oliko siinä tuttuja piirteitä.

* * *

Silloin tällöin Isoäiti tajusi olevansa hereillä, mutta kykenemätön liikuttamaan edes silmiään pientä raotusta lukuun ottamatta. Valot olivat hyvin kirkkaita ja ne paistoivat suoraan kohti. Isoäiti oli usein näkevinään hahmoja, jotka jonkin aikaa seisoskeltuaan katosivat. Hän oli myös joskus kuulevinaan koputuksia, kuin lasin takaa. Aina hän kuitenkin palasi pimeyteen.

* * *

Valo oli kirkas. Jonkinlaista ilmastointi- tai jäähdytyslaitteen hurinaa lukuun ottamatta ei kuulunut mitään. Isoäiti oli pystyasennossa edessään muutama pienikokoinen olento, jotka makasivat maassa pitkin pituuttaan, hänen suuntaansa, mutta kasvot painettuina lattiaan. Jos Isoäiti lyhyenä tietoisuuden hetkenään sanoikin jotain, kukaan ei näyttänyt reagoivan siihen mitenkään. Tämä toistui muutamia kertoja.

* * *

Isoäiti heräsi epämiellyttävään kuumuuteen ja ymmärsi olevansa sulanut. Hän tunsi voivansa liikkua ja hän oli varma, että oli avannut silmänsä, vaikka ei nähnyt mitään. Samassa hän koki voimakkaasti, että jotain oli hyvin lähellä häntä. Sitten Isoäiti kuuli, kuinka kallon luut rutisivat, kun hänen kasvojaan haukattiin.